

GEMEENTEN HEBBEN MEER BESTAANSRECHT DAN OOI

Interview met Cis Apeldoorn Gemeentesecretaris Zaanstad

Als gemeentesecretaris van Zaanstad zag Cis Apeldoorn de afgelopen tijd dat gemeenten zich volop hebben bewezen. 'We slaagden erin heel snel te schakelen. Dat was te danken aan het feit dat alle partijen dezelfde prioriteit hadden.'

Cis aarzelt niet om het succes van de lokale overheid te benadrukken. 'Als het er echt om gaat, blijken gemeenten heel belangrijk. Voor mij was dat natuurlijk niet nieuw, maar ik vind het wel belangrijk om te laten zien hoe wij onze rol de afgelopen periode hebben ingevuld. Landelijk werden de kaders neergelegd, op gemeentelijk niveau werd het uitgevoerd. We hebben bewezen dat we van alles konden organiseren: regelingen, loketten, aandacht voor kwetsbare groepen... Waarom dat zo goed liep? Er was urgentie en focus.'

Stortvloed aan verwachtingen

De samenleving is gebaat bij zo'n overheid,

denkt Cis. 'Als je aan mensen vraagt wat ze van een overheid verwachten, dan zeggen ze allemaal: simpele taal, eenvoudige procedures, snelle doorlooptijden, dat er naar me geluisterd wordt. Zie mij als mens en verdiep je in mijn leefwereld, dat is echt wat mensen willen. Buiten coronatijd is dat veel lastiger. Als ambtenaar is het behoorlijk complex om te 'dealen' met de enorme hoeveelheid verwachtingen van burgers. Er wordt een stortvloed aan vragen, wensen en verwachtingen afgevuurd op de lokale overheid. Afkomstig van een diverse bevolking met heel verschillende wensen die vaak ook nog tegenstrijdig zijn. Dit palet aan diverse verwachtingen en wensen is heel legitiem, maar we moeten altijd naast de individuele belangen een volledige belangenafweging maken. En dus stellen we ook voortdurend mensen teleur. Tel daar alle nieuwe uitdagingen en taken die op ons afkomen op, en je snapt welke geestelijke flexibiliteit er van de ambtenaar gevraagd wordt: de inburgeringswet, de digitalisering, de energietransitie, klimaatadaptatie... Er ligt veel op ons bordje, hoor.' >

vervolg

Het zou Zaanstad enorm helpen als de rijksoverheid de rol van de lokale overheid zou herwaarderen. 'En dat geldt denk ik voor alle gemeenten. We staan voor grote uitdagingen, maar hebben maar weinig financiële armslag. Veel minder dan de Rijksoverheid. Voor de uitvoering van de klimaatopgave hebben we tot nu toe geen extra geld gekregen. Maar er wordt wel veel van ons verwacht. Wij hebben er bovendien last van dat de ministeries erg verkokerd werken. Daarnaast is het zuur dat juist de sectoren zorg, onderwijs en politie voor miljoenen geknepen zijn. Als de afgelopen tijd iets heeft aangetoond, dan is het wel dat juist zij hard nodig zijn in een vitale samenleving.'

Prioriteren

De financiële situatie in Zaanstad is echt wel nijpend, verzucht Cis. 'En daarvoor kijken we niet alleen naar de rijksoverheid. Daar hebben we zelf natuurlijk ook een verantwoordelijkheid. Onze begroting laat het niet toe om 'alles' te doen. We moeten flink bezuinigen, zitten in zwaar weer. Ik ben geen voorstander van de kaasschaaf, dus de uitdaging is om te kijken wat er anders kan of helemaal niet meer. We zullen keuzes

moeten maken, waarbij de ambtelijke organisatie de opties en effecten voorlegt aan het bestuur, dat daarover besluiten kan nemen.'

Het helpt, denkt Cis, als de gemeente aan de voorkant goed uitlegt wat burgers wel en niet kunnen verwachten. 'En dat dan uiteraard in duidelijke taal, en door ook te luisteren naar wat mensen daarvan vinden en niet alleen te zenden. Ik stuur zelf soms brieven aan inwoners terug naar de betrokken ambtenaar met het verzoek het anders te doen. Duidelijker. Het moet allemaal veel minder ambtelijk.'

In haar eigen gemeente Zaanstad lukt dat laatste behoorlijk goed in het sociaal domein. 'Ik ben er trots op dat we daar zo ver zijn in onze aanpak. Vergis je niet, Zaanstad is een gemeente met zware grootstedelijke problematiek. Wij hebben hier wijken waar de problemen niet minder zijn dan in bijvoorbeeld Rotterdam-Zuid. Het sociaal domein is dus een prioriteit van ons en hebben we goed georganiseerd. Of het nu gaat om het jongerenwelzijn, de wijkteams of wanneer je als oudere een rolstoel moet aanvragen... We hebben de boel behoorlijk op orde en krijgen uit die hoek relatief weinig klachten.' >

“ Als de Rijksoverheid de taken bij de gemeenten legt, dan moeten ze het ook loslaten en niet willen meesturen, zoals nu gebeurt. ”

vervolg

Lastiger is dat in het fysieke domein. 'We zijn in toenemende mate aan het verdichten in de stad. Dat roept weerstand op. Daarnaast denk ik ook dat het fysiek domein binnen Zaanstad een beetje verwaarloosd is. Lang hebben we gedacht dat vergunningaanvragen aan bestemmingsplannen moeten voldoen en dus alleen maar getoetst hoefden te worden, en dat we daar dus met minder ambtenaren af konden. Maar dan ga je voorbij aan het feit dat het fysieke domein heel erg de leefwereld van mensen raakt en dus veel contact met inwoners en ondernemers vraagt.'

Ze vervolgt: 'Er is in Zaanstad een belangrijk dossier waarin wij 15 lessen hebben getrokken uit een proces dat twee inwoners van Zaanstad tegen ons als gemeente hebben aangespannen en dat wij uiteindelijk verloren. Dat ging om de nieuwbouw van een school. Ik gebruik dat dossier nog regelmatig, want het geeft mij echt plaatsvervangende schaamte. Het is voor mij een schoolvoorbeeld van een traject waarin wij er als gemeente niet in geslaagd zijn om naar burgers te luisteren, ondanks de vele signalen. Echt heel pijnlijk.'

Op- en afschalen

Als we Cis vragen naar wat volgens

haar hét thema van de toekomst is voor publieke organisaties, dan noemt ze de verhouding tussen rijksoverheid en lokale overheid. 'Als de Rijksoverheid de taken bij de gemeenten legt, dan moeten ze het ook loslaten en niet willen meesturen, zoals nu gebeurt. Daarnaast moet zij gemeenten de middelen geven die hen ook in staat stellen de taken op zich te nemen.'

Verder zullen we de kunst van het op- en afschalen leren: per thema bepalen welke bestuurlijke laag aan zet is. Tijdens de coronacrisis gingen veel bevoegdheden tijdelijk naar de burgemeesters en de veiligheidsregio. Dat was prima. Lastiger is misschien wel het moment om te beslissen dat je dit weer loslaat. De coronacrisis was en is natuurlijk een extreme situatie, maar dat op- en afschalen speelt ook bij andere vraagstukken. Zaken als ondermijning of het klimaat kunnen wij niet als gemeente oplossen. Omdat de oplossing niet binnen onze gemeentegrenzen ligt en omdat we niet voldoende slagkracht hebben. Dan moet je de regio er dus bij betrekken. Misschien is dat wel waar het uiteindelijk op neerkomt: we hebben elkaar nodig, ieder in zijn eigen rol. Dat was de afgelopen tijd zo, is nu zo en dat blijft zo in de toekomst.'

